

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	40499
Nom	Complementos per a la formació disciplinària en l'especialitat de dibuix
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2024 - M.U. en Professor/a d'Educació Secundària 09-V.1	Facultat de Magisteri	1	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2024 - M.U. en Professor/a d'Educació Secundària 09-V.1	7 - Complementos per a la formació disciplinar especialitat de dibuix	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
RAMON CAMPS, RICARD	95 - Didàctica de l'Educació Física, Artística i Música

RESUM

Com a disciplina acadèmica, la matèria *Complementos per a la Formació Disciplinar* s'integra en el currículum acadèmic del Màster Universitari en Professor/a de Educació Secundària i forma part del mòdul d'especialitat, juntament amb les matèries *Aprenentatge i Ensenyament del Dibuix i Innovació Docent i Iniciació a la Investigació Educativa*.

El conjunt de les matèries de l'especialitat de Dibuix constitueix un referent formatiu d'especial relleu per al perfil professional del professorat en formació. Aporten als estudiants una formació específica per a la seua intervenció en el procés educatiu de les etapes d'Educació Secundària i de Batxillerat, i proporcionen coneixements per a un ensenyament integrador.

En aquesta matèria es concreten els temes d'estudi propis d'assignatures com ara *Dibuix i Educació Plàstica i Visual*, quant a conceptes, història, metodologia, fonts de coneixement, mètodes didàctics i teories educatives sobre ensenyament-aprenentatge. També s'aborden els enfocaments que diversos autors de referència en el camp han desenvolupat recentment. Tanmateix s'estudia el perfil del professor i els diferents models docents, així com la programació, estratègies i activitats, materials didàctics i sistemes

d'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge.

Juntament amb la resta del pla d'estudis, aquesta matèria del mòdul específic pretén proporcionar al futur docent la formació necessària perquè sigui capaç d'analitzar i d'interpretar amb criteri propi la realitat educativa en la qual exercirà la seua tasca. Això implica ser conscient de la seua projecció social com a especialista d'una disciplina i també com a educador dins d'un entorn complex i canviant, la qual cosa suposa fer front a reptes i problemes de manera eficaç i creativa.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Acomplir els requisits establerts per al Màster de Professor/a d'Educació Secundària quant a l'accés a l'especialitat de Dibuix.

COMPETÈNCIES

2024 - M.U. en Professor/a d'Educació Secundària 09-V.1

- Conèixer els continguts curriculars de les matèries relatives a l'especialització docent corresponent, així com el cos de coneixements didàctics sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge respectius. Per a la formació professional s'inclourà el coneixement de les respectives professions.
- Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament i aprenentatge potenciant processos educatius que facilitin l'adquisició de les competències pròpies dels respectius ensenyaments, atenent al nivell i formació prèvia dels / de les estudiants així com l'orientació dels mateixos, tant individualment com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la en els processos d'ensenyament i aprenentatge en les matèries pròpies de l'especialització cursada.
- Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge posant una atenció especial en l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible
- Adquirir estratègies per estimular l'esforç de l'estudiant i promoure'n la capacitat per aprendre per si mateix i amb altres, i desenvolupar habilitats de pensament i de decisió que faciliten l'autonomia, la confiança i iniciativa personals.
- Dissenyar i realitzar activitats formals i no formals que contribuïsquen a fer del centre un lloc de participació i cultura en l'entorn on estiga situat; desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent, de manera col·laborativa i coordinada; participar en l'avaluació, la investigació i la innovació dels processos d'ensenyament i aprenentatge.

- Conèixer i analitzar les característiques històriques de la professió docent, la seua situació actual, perspectives i interrelació amb la realitat social de cada època.
- Informar i assessorar les famílies sobre el procés d'ensenyament i aprenentatge i sobre l'orientació personal, acadèmica i professional dels fills.
- Adquirir els coneixements i les estratègies per poder programar les àrees, les matèries i els mòduls que tinguen encomanats.
- Conèixer els procediments de tutoria de l'alumnat, direcció i orientació del seu aprenentatge i suport en el seu procés educatiu.
- Conèixer les estratègies i els programes generals d'orientació educativa, acadèmica i professional de l'alumnat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Treballar en equip i amb equips, i desenvolupar actituds de participació i de col·laboració com a membre actiu de la comunitat educativa.
- Generar propostes innovadores i competitives en l'activitat professional i en la recerca educativa.
- Comunicar-se de manera efectiva tant de manera verbal com no verbal.
- Fer un ús eficaç i integrat de les tecnologies de la informació i de la comunicació.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

En el desenvolupament de les activitats d'avaluació, els estudiants hauran de ser capaços de:

- **Aplicar** els coneixements per a resoldre problemes en el context de l'ensenyament i l'aprenentatge.
- **Desenvolupar** la capacitat d'anàlisi, de síntesi i de reflexió crítica al voltant de les diferents realitats educatives.
- **Millorar** les pròpies estratègies d'aprenentatge, particularment l'aprenentatge significatiu i per descobriment.
- **Contrastar** adequadament metodologies i tècniques innovadores d'aprenentatge.
- **Documentar-se** sobre la història de l'Educació Plàstica i el Dibuix des de la seua inclusió en els currículums escolars.
- **Entendre** les principals línies d'investigació aplicades a l'ensenyament del Dibuix.
- **Conèixer** diferents models docents.
- **Programar** continguts d'una matèria d'acord amb l'etapa educativa i la planificació temporal.
- **Adquirir** una visió integradora i comprensiva del procés educatiu i dels seus diversos components.

- **Conèixer** els sistemes d'avaluació del procés d'ensenyament i d'aprenentatge.
- **Desenvolupar** estratègies per a la resolució de conflictes i el foment de la convivència.
- **Fomentar** les competències cíviques en els alumnes.
- **Afavorir** l'autoestima i la integració dels alumnes amb diverses necessitats educatives.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció històrica a les matèries de l'especialitat de Dibuix. Concepte [actual] de Educació Plàstica Visual i Audiovisual.

2. Valors formatius de les matèries de Dibuix i d'Educació Plàstica Visual i Audiovisual i implicacions en la construcció sociocultural.

3. Paradigma inclusiu en educació.

4. Aplicació en situacions quotidianes dels coneixements disciplinaris en les matèries de l'especialitat.

5. Relleu dels continguts disciplinaris de l'àrea d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual en el context del currículum d'etapa.

6. Recursos digitals aplicables en les matèries disciplinàries de l'especialitat de Dibuix. Fonts d'informació i de coneixement.

7. Transdisciplinarietat en les matèries pròpies de l'especialitat

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	60,00	100
Elaboració de treballs en grup	10,00	0
Elaboració de treballs individuals	20,00	0
Estudi i treball autònom	10,00	0
Lectures de material complementari	30,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	10,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	10,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

S'utilitzaran diversos mètodes en funció de les competències, dels objectius d'aprenentatge i dels continguts. Per exemple, metodologia expositiva significativa, treball cooperatiu, discussió i intercanvi d'opinions en grup, projecció d'imatges, activitats pràctiques tant individuals com en grup, etc.

Es proposarà una metodologia participativa i dinàmica amb la finalitat de promoure la implicació i la intervenció dels estudiants en les classes. Les explicacions del professorat serviran per a aprofundir en els pressupostos teòrics. Es farà servir el debat quan siga oportú, així com el desenvolupament de treballs pràctics, d'exposicions i de projectes de diversa índole relacionats amb la professió docent i amb les temàtiques de la matèria.

ACTIVITATS PRESENCIALS

Classes presencials teòric-pràctiques per a treballar i debatre els continguts. Es realitzaran activitats utilitzant diferents recursos docents: classes magistrals, seminaris, tallers, exposicions, aprenentatge basat en problemes, aprenentatge cooperatiu, anàlisi de bones pràctiques, etc. El **treball en grup** implicarà una dinàmica interactiva i tindrà com finalitat promoure l'aprenentatge cooperatiu i reforçar l'individual. L'exposició dels resultats podrà ser individual o col·lectiva i es portarà a terme davant el grup complet en l'aula.

Es podran organitzar **activitats complementàries** amb finalitat formativa relacionades amb la matèria. Per exemple, conferències, jornades, tallers, visites a museus, etc. Finalment, les **tutories** individuals i grupals serviran com a eina per a orientar i coordinar els estudiants en tasques tant d'individuals com de cooperatives, així com per a avaluar tant els progressos individuals com les activitats i la metodologia docent. Suposaran un període formatiu complementari realitzat pel professor amb els estudiants per a revisar i debatre temes i materials de les classes.

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Estudi i treball autònom

- Estudi i preparació dels continguts del programa.
- Elaboració de tasques i treballs individuals i de grup.
- Estudi i preparació de proves orals i/o escrites.
- Preparació de les classes teòric-pràctiques per a l'avaluació de l'adquisició dels aprenentatges individuals.
- Recerca d'informació, anàlisi i assimilació dels continguts explicats a classe.

AVALUACIÓ

L'avaluació és la comprovació, per part del professorat, que els estudiants han adquirit els coneixements i les competències pròpies de la matèria. S'avaluaran els comportaments davant els fets docents així com les diferents activitats desenvolupades d'acord amb els continguts estudiats. Els procediments d'avaluació tindran en comptes els treballs realitzats tant individualment com en grup, així com l'interès per l'aprenentatge.

El sistema a emprar serà l'**avaluació contínua**, la qual inclou la inicial, la formativa i la sumativa. L'avaluació inicial és la que es realitza al principi del curs per saber els coneixements previs dels estudiants respecte la matèria. L'avaluació formativa és la que té lloc al llarg del curs. Finalment, l'avaluació sumativa inclou totes les esmentades abans i constitueix un balanç o conclusió. Per a la valoració dels diferents aspectes es podran tenir en comptes les següents activitats i treballs.

- Proves orals i escrites dels continguts teòrics i pràctics, autoavaluacions i presentació de treballs individuals i en grup.
- Presentació de treballs pràctics i teòrics proposats pel professor dins el termini establert. Quant als treballs presentats fora de termini, el professor els admetrà per pròpia voluntat, però no per obligació. En tal cas, la qualificació serà d'aprobat (5) malgrat el treball haguera merescut una qualificació superior en cas d'haver sigut presentat dins el termini.
- Exposiciones orals a classe.
- Reflexions escrites al voltant de conceptes teòrics exposats a classe o en debats.
- Implicació activa en l'aprenentatge propi i col·laboració en el procés d'aprenentatge dels companys.
- Actitud participativa a classe i puntualitat.
- Altres mostres i evidències de progressió efectiva de l'aprenentatge.
- Altres activitats complementàries (dins i fora de l'aula).

Per a l'**avaluació contínua** caldrà assistir a classe també de forma contínua i com a mínim al 80% de les sessions. Els estudiants que no aconsegueixen amb l'assistència presencial que es requereix per a l'avaluació contínua podran presentar-se a una prova final de la matèria per a realitzar un examen teòric-pràctic dels temes en la data establerta pel calendari lectiu. D'altra banda, la qualificació final de l'avaluació contínua inclou tant l'assistència com les avaluacions en la proporció següent.

- Assistència: 20 %.
- Treballs: 80 % (60 % individuals i 40 % en grup).

Per aprovar la matèria cal participar en les activitats dissenyades a classe (treball cooperatiu, seguiment de l'aprenentatge diari, avaluació del treball individual i grupal dels seus companys i realització de proves orals i escrites).

Requeriments mínims per a accedir a l'**avaluació contínua**

- Participació en un 80% dels sessions presencials i realització dels treballs o proves plantejats en elles (preparats i desenvolupats a l'aula) en cadascun dels mòduls de l'assignatura.
- Obtenció d'una puntuació igual o superior a 4 en cadascun dels mòduls per a optar a la mitjana.

Cada mòdul s'avaluarà per separat i amb una ponderació relativa al nombre d'hores de docència de cadascun.

L'avaluació es durà a terme en cada mòdul mitjançant les estratègies que el professorat determine (mitjançant la valoració de les pràctiques d'aula, de treballs individuals o cooperatius o amb la realització d'exàmens o proves individuals).

Per a aquell alumnat que no haja assistit al 80% de les sessions perdrà el dret a ser avaluat dels treballs realitzats en classe així com dels realitzats en grup, considerant tots dos tipus d'activitats com no recuperables. D'aquesta manera, en aquesta segona convocatòria sense avaluació de l'assistència l'alumnat podrà optar a una nota final mai superior a un 6.

En la segona convocatòria s'efectuarà una prova d'avaluació final per a cada mòdul suspès que incorporarà els coneixements fonamentals de la matèria. La prova integrarà qüestions corresponents als continguts que s'hagen desenvolupat en cada mòdul.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Esquinas, F., y Sánchez Zarco, M. (coords.) (2011). Dibujo: Artes Plásticas y Visuales. Complementos de formación disciplinar. Barcelona: Graó.
- Efland, A. D. (1993). Historia de la Educación Artística como crítica: usando el pasado. Sevilla: Universidad de Sevilla.
- Eisner, E. W. (1997). Procesos cognitivos y currículum. Barcelona: Martínez Roca.
- Dewey, J. (1949). El arte como experiencia. Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica
- Mesías Lema, J. M. (2019). Educación artística sensible. Cartografía contemporánea para arteducadores. Barcelona: Graó.

Complementàries

- Arnheim, R. (1993). Consideraciones sobre la educación artística. Barcelona: Paidós.
- Berrocal, M. (coord.) (2005). Menús de educación visual y plástica: siete propuestas para desarrollar en el aula. Barcelona: Graó.
- Badía, M. (et.al.) (2003). Figuras, formas, colores: propuestas para trabajar la educación plástica y visual. Barcelona: Graó.
- Carreras, C. (2003). Aprender a aprender. Educación y procesos formativos. Madrid: Paidós.
- De la Torre, S. (1993). Aprender de los errores. Madrid: Escuela Española.
- Freinet, C. (1970). Los métodos naturales. II El aprendizaje del dibujo. Barcelona: Fontanella.
- Lowenfeld, V. y Brittain, W. L. (1972). Desarrollo de la capacidad creadora. Buenos Aires: Kapelusz.
- Read, H. (1973). Educación por el arte. Buenos Aires: Paidós.
- Suchodolski, B. (1971). Tratado de pedagogía: Educación a través del arte. Barcelona: Península.
- Wick, R. (1993). Pedagogía de la Bauhaus. Madrid: Alianza.